

Szakmai beszámoló

a

**SZUBURBANIZÁCIÓ ÉS ETNICITÁS: AZ ETNIKAI TÉNYEZŐ HATÁSA A MIGRÁCIÓS FOLYAMATOKRA SZLOVÁKIA SZUBURBÁN
TÉRSÉGEIBEN**

c. pályázathoz

Balizs Dániel

Urbanisztika Tanszék, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

balizs.daniel@epk.bme.hu

A szuburbanizáció nyelvi mintázatra gyakorolt hatása megvalósulhat akkor, ha a folyamat országhatárt lép át, illetve, ha a központi város etnikai-származási szempontból jóval heterogénebb a környezeténél. Ám létezik egy harmadik eset is, amikor a centrum olyan térségben helyezkedik el, amelyben egy adott országban élő kisebbség lokális többséget alkot. Erre nyújt példát Litvániában Vilnius, ahol a litván többségű fővárost lengyel falvak veszik körbe. Ide sorolható Pozsony is, amelynek szlovákiai szuburbán zónájában sok magyar település található, hiszen a magyar-szlovák nyelvhatár közelében helyezkedik el. Vilnius esetében a litvánok beáramlása a szomszédos lengyel jellegű településekre a lengyel identitás megerősödését vonta maga után, hasonló jellegű vizsgálat Pozsony esetében is relevánsnak mutatkozott szlovák-magyar viszonylatban.

A Pozsony környéki szuburbán zóna kialakulása és annak a szlovák-magyar határt átlépő terjeszkedése a társadalomtudományokkal foglalkozók számára is jól ismert folyamat. A szlovák fővárost a rendszerváltás negatív hatásai viszonylag csekély szinten érintették; gazdaságának, térségi szervező erejének Szlovákia önállósodása 1993 után még inkább lendületet adott. Lakosságszáma a 20. század második felében gyorsan nőtt: négy rövid évtized alatt 193 ezerről 442 ezer főre. A város agglomerációjának terjeszkedése évtizedekkel ezelőtt elkezdődött, először a fő közlekedési folyosók mentén (Brno, illetve Nagyszombat felé), majd a főként magyarlakta Csallóköz felé és a határ túloldalán.

Kutatásom célja volt az etnikai tényező szerepének és jelentőségének mérése a szlovákiai lakóhelyi mobilitásában, illetve preferenciákban. Azt kutattam, hogy az etnicitás hatása kimutatható-e a mobilitás során hozott személyes és kollektív döntésekben, azaz az etnikai tényező milyen erősségű faktorként játszik szerepet az említett folyamatban. Módszereim a rendelkezésre álló (népszámlálási és választási) adatok összegyűjtése, kvantitatív empiria (matematikai-statisztikai metódusok) és helyszíni terepi felmérés, illetve interjúk készítése voltak.

A kutatás két fő kérdése a következő volt:

- *Milyen mértékben játszott szerepet az etnikai faktor a mobilitásban résztvevők lakóhelyi preferenciáiban?*
- *Hogyan változott az őshonos lakosok (lokális és/vagy kisebbségi) identitása a kiköltözések hatására?*

Az **eredmények** feldolgozása még tart, ám néhány fontos megállapítást már tehetünk:

- Általános folyamatként az évszázadokon át egységes csallóközi magyar „tömb” összezsugorodása figyelhető meg, ami a szuburbán terek rendkívül gyors növekedésével, illetve az eltérő életmódú és nyelvű közösségek egymás mellett élésével, párhuzamos

mikrotársadalmak létrejöttével jellemezhető; időnként etnikai alapú súrlódásoktól és konfliktusoktól sem mentesen.

- A Pozsonyból a magyarlakta szlovákiai településekre költözők esetében az etnicitás létező, ám viszonylag alacsony jelentőségű faktorként jelenik meg, ezt közvetlen idevonatkozó adatok hiányában kétféle módon állapíthatjuk meg: egyrészt a különböző etnikai dominanciával rendelkező települések eltérő migrációs mutatói, másrészt interjúk révén. A vándorlási adatok szerint a magyarlakta községek a szlovákokéhoz képest jóval alacsonyabb migrációs nyereséggel rendelkeznek. Ezen információk viszont még nem tekinthetők szakmailag teljesnek, mivel nem rajzolódik ki belőlük a kiköltözők preferenciái, illetve a magyar lakossággal kapcsolatos attitűdjei. Utóbbi kapcsán érdekes helyszíni adalék, hogy a magyar falvakba érkező szlovák lakosok számos esetben nem tudnak arról, hogy más nyelvű, illetve kultúrájú közegebe terveznek költözni. Ennek kapcsán további vizsgálatok szükségesek.
- A helyi magyar identitás erősödése nem kimutatható, legalábbis a szlovákiai magyar pártokra leadott szavazatok aránya az elmúlt években sokkal inkább csökkent, mint nőtt. Mivel a magyar pártok népszerűségének csökkenése 2016 után általános jelenség, ezért a 2016-os választási adatok összevetése történt a magyarok arányának változásaival, települési szinten. Sem a korrelációs, sem a regressziós modell nem mutatott olyan eredményt, ami arra utalt volna, hogy a helyi (őshonos, magyar) népesség identitását érdemben befolyásolta az elmúlt évek szuburbanizációja. A kutatás további részében a választási adatokon túl olyan faktorok vizsgálatba történő bevonása a cél, amelyek szintén az identitás esetleges változásának indikátorai lehetnek.
- A helyszíni interjúk, illetve a helyi lakosok véleményének megkérdezése alapján egymástól sokban különböző „lokális stratégiák” rajzolódik ki. Ennek alapján elmondhatjuk, hogy a Pozsony környéki magyar falvak különbözőképpen reagálnak a Pozsonyból kiköltözők tömeges érkezésére. Ezen stratégiák számos tényező mentén megnyilvánulnak: a helyi építési szabályzatok újra értelmezésében, a kisebbségi nyelvű oktatási intézmények által figyelembe vett szempontokban, illetve a nyelvi jogok (nyelvhasználat közösségi és hivatalos szinterei) érvényesítése kapcsán.